

Előszó

2020-ról szinte biztosan a koronavírus járvány, a megfertőzöttek és az elhalálozottak riasztó számadatai, a betegséggel szembeni védekezés, a karantén, a gyárak bezárása, a munkahelyek megszűnése, az otthonról végzett munka, a tantermen kívüli oktatás, a rendezvények elhalasztása, az utazások elmaradása és a maszk viselés jut majd eszünkbe. A COVID-19 megváltoztatta az életünket, visszavetette a gazdaságot. A jogász számára fontos változást jelentett a jogrendszer jelentős átalakulása, a veszélyhelyzeti jogalkotás. Miközben a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának oktatói különböző elektronikus utak igénybevételével igyekeztek a hallgatók otthonába eljuttatni a tudást, dékánként azt szorgalmaztam, hogy használjuk ki a megváltozott körülmények nyújtotta lehetőségeket. Arra kértem kollégáimat, hogy a 2020-ra tervezett szakmai konferenciák elmaradása miatt felszabaduló időben gondolják át azt, hogy saját kutatási területükön milyen változások következtek be a COVID-19 pandémia hatására. A veszélyhelyzetben megjelent számos jogszabály elemzést érdemelt. A kezdeményezésről tudomást szerezve egy kiadó azt szorgalmazta, hogy készítsünk a legfontosabb jogszabályi változásokat bemutató és elemző kommentárt. Szerencsére a járvány első hullámának lecsendesülése nyomán a veszélyhelyzetet megszüntették, így a kommentár elvesztette aktualitását. Kollégáink azonban az átmeneti jogszabályok alapos megismerésével olyan konkrét információkhoz, adatokhoz jutottak hozzá, amelyek megalapozták az általuk készített elméleti tanulmányokat. Nagy öröömre szolgál, hogy végül 19 tanulmány is elkészült, s tudományterületünkön az ezekből összeálló kötet lehet az első hazánkban, amely megpróbálja kitapogatni a „kor ütőerét”. Köszönöm a 22 szerzőnek azt, hogy munkájuk révén egy olyan kötet készülhetett el, amely – véleményem szerint – jó keresztmetszetét adja annak, hogy az egészségügyi válsághelyzetre reagáló jogalkotás hatására 2020-ban milyen változások következtek be a magyar jogrendszerben. A téma aktualitására tekintettel a leggyorsabb megjelenési módot választva a „Jog és vírus” kötet írásait a KRE ÁJK tudományos folyóiratának a különszámaként adjuk közre. Ezúton is köszönetemet fejezem ki Rixer Ádám Professzor Úrnak, a Glossa Iuridica főszerkesztőjének azért, hogy gondoskodott a tanulmányok lektorálásának megszervezéséről és személyesen is részt vett az olvasószerkesztés megvalósításában.

A Tisztelt Olvasó helyzetét megkönnyítendő a kötet írásait témák szerint csoportosítva tekintem át. Kötetünkben találunk a vírushelyzetet bemutató tanulmányokat, abból a megfontolásból, hogy a jogalkotást mindig a megoldandó kérdés, a kezelendő probléma tükrében kell szemlélni. Ebbe a körbe sorolom Alpár Vera Noéminek a „COVID-19 pandémia hatásvizsgálata: Egészségügyi, jogi következmények és az azokhoz kapcsolódó korai intézkedések” című írását és Csillik Péternek „A koronavírusjárvány 2020-ban” című tanulmányát. Ezek a megírásuk idején elérhető adatok és információk birtokában is közelítően pontos képet vázoltak fel a járványról és a megfékezésére irányuló törekvések lehetséges hatásairól.

Az kötetben szereplő írások legnagyobb csoportja a COVID-19 pandémia során tett jogalkotási lépéseknek az egyes jogterületekre gyakorolt hatását méri fel, mutatja be.

Az alkotmányjogi gondolkodás középpontjában a veszélyhelyzetben elrendelt korlátozások és az egyes szabadságjogok viszonyának feltárása, a lehetséges utak feltérképezése a korlátozás még elfogadható szintjének a meghatározása áll (Klein Tamás: A veszélyhelyzeti jogalkotás alkotmányos alapjai, különös tekintettel a véleménynyilvánítás különleges jogrendi korlátozhatóságára).

A bűnjogi tudományok témaköréhez sorolható írások felölelik az anyagi büntetőjog szabályainak (Domokos Andrea: Egyes, a járványhoz kapcsolódó büntetőjogi szabályok különleges jogrend idején), a büntető eljárási jognak (Czine Ágnes: A büntetőeljárás változásai a veszélyhelyzet idején) és a büntetés-végrehajtásnak a változásait (Tóth Mihály: a járványügyi veszélyhelyzettel összefüggő büntetés-végrehajtási rendelkezések), E három tanulmány együtt átfogó képet ad arról, hogy az egész világra kiterjedő járvány a büntetőjog mint ultima ratio erőteljes alkalmazását igényli.

Az Olvasó kezében tartott különszámban a munka- és szociális jog területéhez sorolható írások találhatóak meg legnagyobb számban. A KRE AJK munkajogászai és a kutatócsoportjukhoz kötődő külső munkatársak közös elhatározása nyomán a járványhelyzet munka- és szociális jogi dilemmáit egymásra épülő, de az átfedéseket elkerülő öt tanulmány tárja fel (Kun Attila: Munkajogi elvi kérdések: A felek (munkáltató és munkavállaló) egyéni megállapodásainak mozgásteréről; Szabó Imre Szilárd: Munkajogi elvi kérdések: A szociális párbeszéd és a kollektív szerződések mozgásteréről; Pál Lajos: Munkajogi elvi kérdések: A foglalkoztatási és rendelkezésre állási köteleesség teljesítése a veszélyhelyzet tartama alatt; Homicskó Árpád Olivér: Társadalombiztosítási kontextus az egészségügyi ellátásokra tekintettel; Gergely Katalin: A biztosítási jogviszony alakulása és hatása a társadalombiztosítási ellátásokra).

A Polgári jog és a Kereskedelmi jog területén a szerződések lehetetlenülésének megítélése (Boóc Ádám: Megjegyzések a COVID-19 vírus hatásairól a magyar szerződési jogban, különös figyelemmel a vis maior fogalmára) és a társasági jogi kérdések kaptak kiemelt figyelmet. Utóbbi témakört két írás is érinti (Fazakas Zoltán József: A társasági szervek működésének megváltozott szabályai és azok esetleges hatása a jövőben) valamint (Arató Balázs: Jogi lehetőségek a gazdasági társaságok működésének és pénzügyi egyensúlyának fenntartására a járványügyi veszélyhelyzetben).

A környezetvédelemmel minden összefügg, így az ember természetpusztító tevékenysége alighanem kiinduló pontja volt a járvány kialakulásának, és a COVID-19 vírus is hatással bír a környezetre, amint azt Gyüre Annamária Csilla „A koronavírus-járvány (SARS-CoV-2) a természetvédelmi szabályozás tükrében” című tanulmánya is érzékelteti.

A polgári eljárásjog egy speciális területén a végrehajtási eljárásokat érintő módosításokat elemzi Zavaczky Márk András „Veszélyhelyzeti jogalkalmazás a végrehajtási eljárásokban” című írása.

Magyar ajkúak számára a kisebbségi jogok fontosságát nem szükséges külön bizonygatni. Manzinger Krisztián „Nyelvi jogok a koronavírus idején” címet viselő tanulmánya arra világít rá, hogy a járvány még a nyelvi jogokat is érintette.

A Glossa luridica különszáma a témák szélesebb körét tartalmazza, mint amire a cím utal. A tanulmányok között nem csak jogi tárgyú írásokkal találkozhat az Olvasó.

A szociológiai megközelítés remek példája Ferencz Zoltán József „A koronavírus járvány veszélyességének észlelését befolyásoló tényezők hatása a jogkövető magatartásra” című írása, amely arra is felhívja a figyelmet, hogy a veszélyhelyzet nemcsak a jogalkotást hozta mozgásba, de hatással volt – és alighanem lesz – a jogkövetésre is.

Megdöbbenéssel olvashattuk a külföldi beszámolókat, hogy az orvosoknak el kellett dönteni, hogy a lélegeztető gépeket mely betegek vehetik igénybe, és a nemleges döntés nagy valószínűséggel a beteg halálát eredményezte. A jog mellett az etika és a vallás kérdéseivel is foglalkozik egy tanulmány (Birher Nándor – Homicskó Árpád – Gaál Ágnes: Etikai, jogi és vallási megfontolások járványok idejére). Ez az írás valójában átvezet minket egy másik kiadványhoz, amelynek a megjelenését kora ősre tervezzük, és amely az etika és a vírus témaköréhez tartozó tanulmányokat tartalmaz majd. Sőt, a KRE ÁJK jogász és közgazdász oktatói már dolgoznak egy további tanulmányköteten is, amely a „Gazdaság és vírus” munkacímet viseli és a COVID-19 pandémi-

ELŐSZÓ

ának a gazdaság egyes területeire és a gazdaság egészére gyakorolt hatását vizsgálja, figyelemmel az eddigi és a közeljövőben várható gazdaságélénkítő célzatú intézkedések elemzésére is. Ezzel a két tervezett kötetrel valójában egy sorozat készül el, amely egyrészt a 2020-as év kordokumentuma, a jelen idejű történelmet mutatja be, másrészt tanúságokkal szolgál. Bízunk abban, hogy a tapasztalatokat, és a következtetések a tudomány fogja hasznosítani, nem pedig a korona vírus újabb – az elsőhöz hasonló méretű, vagy akár azt is meghaladó – újabb hulláma során kell ezeket felhasználni.

Budapest, 2020. július 30.

Prof. Dr. Miskolczi Bodnár Péter,
dékán